

CURS ACADÈMIC:

LLICENCIATURA: Història

CURS: Segon Cicle

Codi: 28879

Assignatura: Recursos Instrumentals per a la Recerca Històrica II.

Tipus d'assignatura: Teòrico-pràctica

Nº de crèdits: 6 crèdits

Professorat: Miquel Torras i Cortina

Les classes es faran en català

Quatrimestre: Segon

OBJECTIUS DE L'ASSIGNATURA:

L'assignatura es proposa:

- donar les nocions bàsiques d'arxivística útils a un historiador per a la consulta de documents d'arxiu orientada a la activitat investigadora.
- Mostrar la riquesa dels segells, medievals especialment, com a font gràfica per al coneixement de l'època, i el seu valor diplomàtic i paleogràfic.
- veure com el còmput del temps a l'edat mitjana no va ser una mesura "neutra" sinó que duia implícit valors culturals, polítics i socials.

TEMARI:

I. ARXIVÍSTICA:

Introducció:

- 1.- Els documents i els arxius com a font per a la Història
- 2.- El caràcter multidisciplinar de l'arxivística: les mal anomenades "ciències auxiliars" de l'arxivística com a "ciències fonamentals" per a l'historiador.
- 3.- Arxius i societat: l'arxiu com a reflex de les institucions i societat que l'han produït. La formació i evolució històrica dels arxius i de l'arxivística a l'Edat Mitjana i a l'Edat Moderna.

Teoria arxivística fonamental:

- 1.- La formulació del "Principi de procedència" per Natalis de Wailly (1841) i les seves preformulacions.

- 2.- El valor primari i secundari dels documents. La teoria de l'edat dels documents i tipologies d'arxius.
- 3.- La responsabilitat de la "gestió d'arxius": *els arxius administratius actuals, arxius històrics del futur*.
- 4.- Els instruments de descripció de la documentació: guies, inventaris i catàlegs.

Tipologies documentals i d'arxiu:

(Al llarg d'aquest apartat es veurà diversa documentació inèdita d'arxius catalans).

II. SIGIL·LOGRAFIA

- 1.- Introducció: Què és un segell? Materials i fabricació.
- 2.- Els segells com a font històrica:
 - a) Valor jurídic i diplomàtic.
 - b) Segell i societat a les èpoques Medieval i Moderna.
 - c) Tipologies sigil·lars.
- 3.- Sigil·lografia i arxivística:
 - a) Les fitxes sigil·logràfiques.
 - b) Sigil·lografia i Paleografia.

III. INTRODUCCIÓ A LA CRONOLOGIA TÈCNICA

- 1.- Nocions bàsiques sobre el còmput del temps a l'Edat Mitjana.
- 2.- Cronologia tècnica.

BIBLIOGRAFIA

BÀSICA:

- SAMARAN, Ch. (ed.): *L'histoire et ses méthodes*. Paris, 1961.

Arxivística:

- CRUZ MUNDET, José Ramon: *Manual de archivística*. 5ª ed. Madrid, 2003.
- HEREDIA HERRERA, Antonia: *Archivística General. Teoría y Práctica*. 7ª ed. Sevilla, 1995.
- ROMERO TALLAFIGO, Manuel: *Archivística y archivos; soportes, edificio y organización*. 3ª ed. Carmona, 1997.

SIGIL·LOGRAFIA:

- GIRY, A.: *Manuel de diplomatique*. París 1894. Reimpr. 1975.

- GUYOTJEANNIN, O. et alia.: Manuel de diplomatique médiévale. Tournhout, 1993.
- AA.DD.: *Manual de Sigilografía*. Sudirección general de los archivos estatales. Madrid, 1996.
- BAUTIER, R.-H.: *Chartes, Sceaux et Chancelleries. Études de diplomatique et de Sigillographie médiévales*. 2 vols. Écoles des Chartes. Paris, 1990.
- PASTOREAU, Michel: *Les sceaux*. Col·lecció: “Typologie des sources du moyen âge occidental”. Fasc. 36. Turnhout, 1981.
- SAGARRA I DE SISCAR, Ferran de: *Sigil·lografia catalana: inventari, descripció i estudi dels segells de Catalunya*. Barcelona, 1916-1932.

CRONOLOGIA

- BAUCCELLS I REIG, Josep: *La cronologia a Catalunya en general i a Barcelona en particular*, dins “Calligraphia et typographia, arithmetica et numerica, chronologia.” (Rubrica, 7). Barcelona 1966. (pàgs. 6-99).
- CAPELLI, A.: *Cronografia, Cronologia e Calendario perpetuo*, 3^a ed. Milà 1969.
- FELIU, Gaspar: *La cronología según los reyes francos en el condado de Barcelona (siglo X)*, dins “Anuario de Estudios Medievales”, n° 6. Barcelona, 1969. (pàgs. 441-463).
- GARCÍA LARRAGUETA, S.: *Cronología (edad media)*, Pamplona 1976.
- MUNDÓ, A.M.: *La datació de documents pel rei Robert (996-1031) a Catalunya*, dins “Anuario de estudios medievales” n° 4, Barcelona 1967. (pàgs. 12-34).
- ZIMMERMANN, M.: *La datation des documents catalans du IXe au XIIe siècle: un itineraire politique*, dins “Annales du Midi”, tome 93, núm. 154, 1981. (pàgs. 345-375); hi ha traducció catalana dins Zimmermann, M.: “En els orígens de Catalunya: emancipació política i afirmació cultural”. Barcelona, 1986.

COMPLEMENTÀRIA:

Es donarà al llarg de les classes.

METODOLOGIA DOCENT:

TEORIA

Classes expositives amb ús de material gràfic.

PRÀCTIQUES:

Per cadascun dels tres apartats de l'assignatura a classe es faran unes practiques corresponents:

Arxivística: a classe amb documentació inèdita de diversos arxius catalans.

Sigil·lografia: estudi de segells i realització de fitxes sigil·logràfiques.

Cronologia tècnica: còmput cronològic amb documentació altmedieval.

SISTEMA D'AVALUACIÓ:

Avaluació contínua mitjançant el lliurament de les pràctiques i la realització de tres proves teòriques. Cadascun dels tres temaris es valorarà en un 30 %, i en un 10 % a la participació a classe.

ALTRES QÜESTIONS

OBSERVACIONS:

Data

Signatura del Cap del Departament